

Оцінка динаміки роздрібного товарообороту в Україні: регіональні аспекти

Окреслено ключові тенденції розвитку торгівлі в регіонах України на підставі аналізу динаміки індексу фізичного обсягу роздрібного товарообороту упродовж 2012-2017 років. Проведено оцінку структурних змін у роздрібному товарообороті у розрізі продовольчих і непродовольчих товарів. Побудовано регіональну структуру роздрібного товарообороту (за його обсягами у вартісному виразі) та визначено вагомість торгівлі у ВДВ. Розраховано частку імпорту в роздрібному товарообороті регіонів України.

Торгівля (оптова та роздрібна), поряд із промисловістю і сільським господарством, належить до основних видів економічної діяльності в Україні, займаючи одну з найбільших часток у ВДВ – 15,7% у 2016 році (проти 16,9% у 2014-му). Своєю чергою, ключовим індикатором розвитку торгівлі є індекс фізичного обсягу роздрібного товарообороту, який характеризує вплив зміни обсягу продажу товарів на динаміку товарообігу. Цей показник опосередковано відображає купівельну спроможність населення, рівень збалансування попиту та пропозиції на споживчі товари за ціновими і кількісними параметрами, а відтак, соціально-економічне становище країни чи окремих регіонів. Останнє доводить роль торгівлі як суспільно важливого сегмента національної економіки.

Упродовж 2012-2015 років унаслідок впливу монетарних і немонетарних чинників значення індексу фізичного обсягу роздрібного товарообороту в Україні стрімко знизилось (з 112,3% у 2012 році до 80,2% у 2015-му) (рис. 1). Однак, у подальшому завдяки відновленню росту національної економіки (зокрема, промисловості, будівництва, сфери послуг) і соціальної сфери (підвищення мінімальної та середньої заробітної плати) було досягнуто значення індексу фізичного обсягу роздрібного товарообороту рівня 2013 року. Це є свідченням того, що Україні вдалось подолати падіння і відновити тенденцію росту соціально-економічного розвитку.

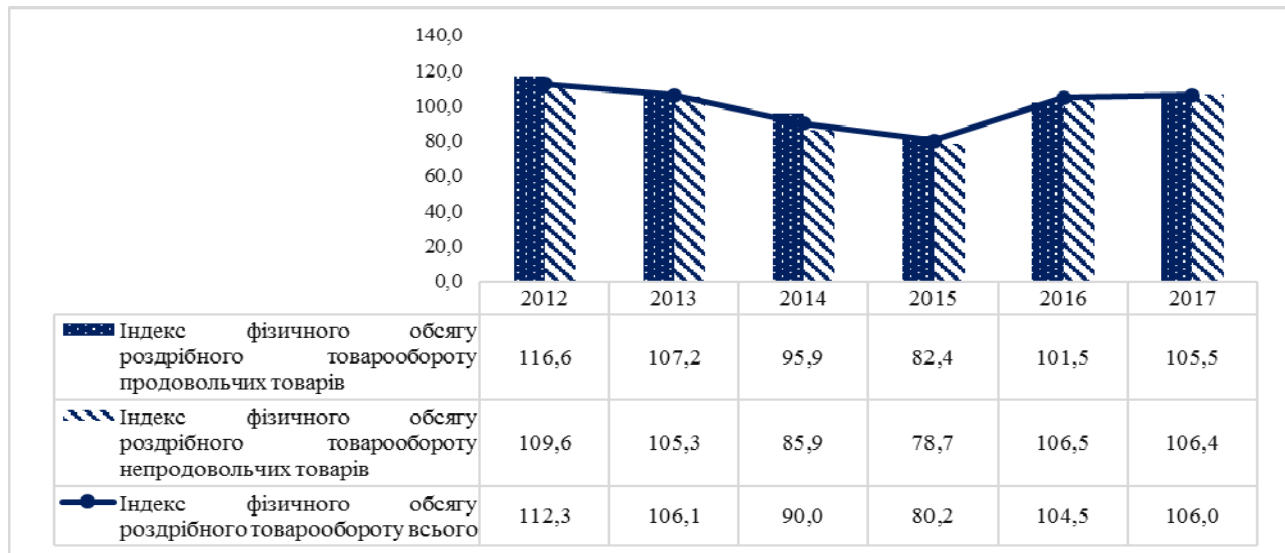

Рис. 1. Індеси фізичного обсягу роздрібного товарообороту в Україні, %

* Розраховано за даними Державної служби статистики України

Відновлення росту торгівлі відбулося у більшості регіонів України. Так, у 2017 році позитивного індексу фізичного обсягу роздрібного товарообороту досягнуто у 20-ти областях (проти жодної у 2015-му) (табл. 1). Високого значення цього показника (>105%) вдалось досягти у Львівській, Полтавській, Закарпатській, Київській, Сумській, Одеській, Дніпропетровській, Житомирській, Вінницькій, Івано-Франківській, Харківській, Черкаській і Миколаївській областях.

Таблиця 1

Індекс фізичного обсягу роздрібного товарообороту регіонів України, %

Область	Всього				Продовольчі товари				Непродовольчі товари			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Вінницька	94,6	85,4	106,4	105,9	102,3	93,3	103,1	105,9	91,1	81,6	108,1	103,8
Волинська	91,7	88,0	94,2	84,1	100,6	91,1	102,3	84,1	88,2	86,8	90,9	78,4
Дніпропетровська	95,9	77,3	99,2	106,2	103,5	80,9	97,1	106,2	90,0	74,4	101,0	103,6
Донецька	60,9	37,9	94,2	102,9	70,0	42,0	89,6	102,9	54,2	34,1	99,6	108,9
Житомирська	97,8	84,2	100,3	106,2	105,7	84,1	97,8	106,2	92,5	84,2	102,0	106,5
Закарпатська	96,7	90,1	101,2	109,0	103,9	97,0	106,7	109,0	93,6	87,1	98,5	109,3
Запорізька	95,6	79,0	104,8	103,8	107,8	80,2	99,7	103,8	86,2	77,9	109,3	102,7
Івано-Франківська	99,5	82,9	100,9	105,4	98,4	85,2	96,5	105,4	100,2	81,7	103,4	108,8
Київська	94,3	90,9	108,6	107,2	106,7	96,0	107,7	107,2	87,7	87,9	109,2	102,2
Кіровоградська	97,5	80,8	106,3	104,0	103,2	88,3	102,9	104,0	93,1	75,1	109,3	103,5
Луганська	43,1	29,7	104,5	98,8	48,5	33,5	91,8	98,8	38,5	25,8	121,6	105,3
Львівська	99,1	88,9	105,9	111,8	100,3	92,0	102,1	111,8	98,3	87,3	108,0	113,6
Миколаївська	93,4	82,0	106,4	105,0	102,5	88,7	100,2	105,0	87,8	77,5	111,2	101,0
Одеська	90,7	84,1	108,1	106,5	92,8	82,6	107,2	106,5	89,2	85,1	108,7	106,0
Полтавська	92,5	80,3	104,1	109,7	96,3	87,0	98,6	109,7	90,3	76,6	107,6	112,0
Рівненська	101,8	83,1	95,2	97,6	103,3	87,8	94,0	97,6	101,0	80,9	95,9	100,0
Сумська	99,4	83,6	104,7	106,8	105,2	83,1	99,6	106,8	94,8	83,9	109,0	104,8
Тернопільська	100,3	87,5	100,4	96,5	102,2	86,8	98,7	96,5	99,1	87,9	101,5	97,4

Харківська	97,8	81,2	103,4	105,4	107,7	84,5	100,0	105,4	90,4	78,5	106,3	104,8
Херсонська	96,3	84,0	104,9	104,6	114,9	85,5	100,6	104,6	87,4	83,2	107,5	104,0
Хмельницька	94,2	83,4	105,8	104,9	101,8	86,8	102,2	104,9	90,9	81,9	107,4	108,0
Черкаська	94,8	83,7	102,2	105,2	99,9	86,0	100,8	105,2	91,6	82,4	103,1	108,2
Чернівецька	100,8	86,5	98,2	102,6	114,2	90,0	97,4	102,6	94,1	84,6	98,7	106,6
Чернігівська	98,1	81,8	102,5	104,1	99,9	87,0	97,4	104,1	96,5	77,5	107,4	104,6

* Розраховано за даними Державної служби статистики України

Зміна фізичного обсягу товарообороту відбувалась під впливом зміни фізичного обсягу товарообороту як продовольчих, так і непродовольчих товарів. Динаміка останніх мала більшу амплітуду коливань. Так, у 2015 році спостерігалось більше зниження індексу фізичного обсягу роздрібного товарообороту непродовольчих товарів, аніж продовольчих – 78,7% проти 80,2%, а у 2017-му, навпаки, вище зростання – 106,4% проти 105,5%.

Поряд зі зміною динаміки фізичного обсягу роздрібного товарообороту, відбувались зміни і в його структурі. Так, частка непродовольчих товарів у роздрібному товарообороті України у 2012 і 2015 році знижувалась, тоді як у 2016-2017 роках – зростала (рис. 2).

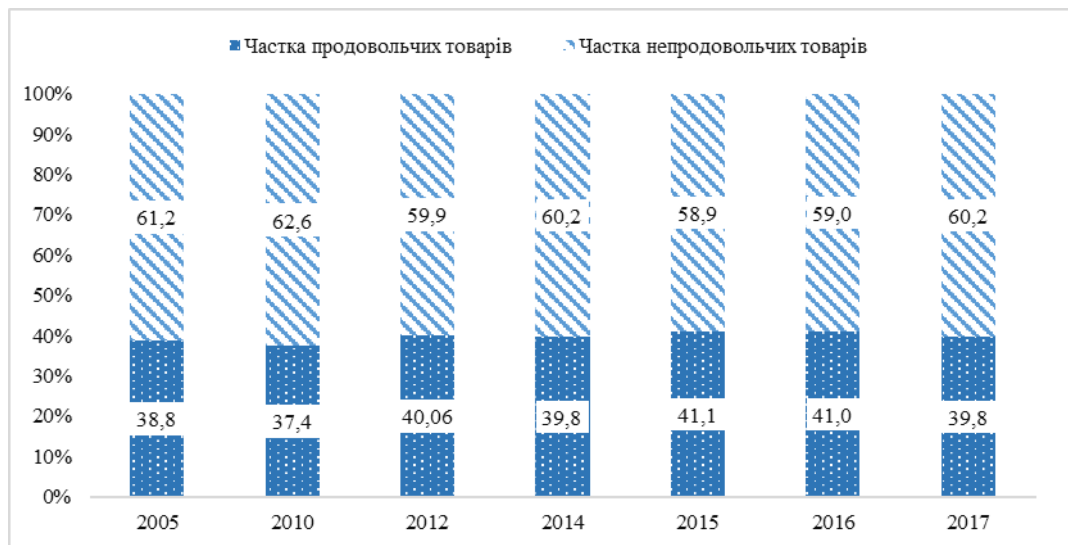

Рис. 2. Структура роздрібного товарообороту України, %

* Розраховано за даними Державної служби статистики України

Структура роздрібного товарообороту є одним з індикаторів соціально-економічного становища населення (з позиції купівельної спроможності). Що нижча частка продовольчих товарів у роздрібному товарообороті, то вища купівельна спроможність населення, і навпаки. Переважання росту реалізації продовольчих товарів над непродовольчими у 2017 році зафіксовано в 11-ти областях проти 2-х

у 2016-му і 23-х у 2014-му. З цього випливає, що у 2016 році купівельна спроможність і соціально-економічне середовище майже в усіх областях відчутно покращились, але у 2017-му знову відбулось деяке погіршення цієї тенденції.

Найменша (<40,0%) частка продовольчих товарів в обсязі роздрібного товарообороту 2016 році була у Хмельницькій, Волинській, Рівненській, Івано-Франківській, Львівській, Херсонській, Вінницькій, Закарпатській, Чернівецькій, Полтавській, Тернопільській і Черкаській області, а найвища – у Донецькій (51,4%) і Луганській (51,5%) (табл. 2). Це дає підстави для твердження, що в областях Західного регіону України купівельна спроможність громадян є вищою. Така тенденція спостерігалась упродовж 2005-2012 років, а у 2014-2016 роках вона ще більше посилилась. Ймовірним поясненням цієї ситуації є створення “нових промислових центрів”, зростання кількості середніх і великих підприємств з іноземним капіталом у цих регіонах, а також надходження доходів громадян від трудової міграції, яка у цих областях є порівняно вищою.

Таблиця 2

Структура роздрібного товарообороту в регіонах України, %

Область	Частка продовольчих товарів						Частка непродовольчих товарів					
	2005	2010	2012	2014	2015	2016	2005	2010	2012	2014	2015	2016
Вінницька	41,5	32,0	32,0	32,2	35,2	36,4	58,5	68,0	68,0	67,8	64,8	63,6
Волинська	40,3	30,3	32,9	28,7	29,0	32,6	59,7	69,7	67,1	71,3	71,0	67,4
Дніпропетровська	39,7	40,0	43,1	45,1	47,2	46,7	60,3	60,0	56,9	54,9	52,8	53,3
Донецька	36,3	38,8	42,3	48,1	53,7	51,4	63,7	61,2	57,7	51,9	46,3	48,6
Житомирська	41,0	38,3	42,5	40,5	40,9	40,8	59,0	61,7	57,5	59,5	59,1	59,2
Закарпатська	37,8	32,0	30,4	29,8	32,8	36,4	62,2	68,0	69,6	70,2	67,2	63,6
Запорізька	35,2	39,3	43,9	46,5	47,4	46,0	64,8	60,7	56,1	53,5	52,6	54,0
Івано-Франківська	31,0	32,4	37,3	34,9	36,0	35,4	69,0	67,6	62,7	65,1	64,0	64,6
Київська	38,0	32,8	36,3	36,6	38,8	40,2	62,0	67,2	63,7	63,4	61,2	59,8
Кіровоградська	42,3	44,5	43,9	43,0	47,1	47,1	57,7	55,5	56,1	57,0	52,9	52,9
Луганська	41,5	38,9	44,7	50,2	57,5	51,5	58,5	61,1	55,3	49,8	42,5	48,5
Львівська	38,7	41,6	40,2	35,0	36,3	35,7	61,3	58,4	59,8	65,0	63,7	64,3
Миколаївська	32,6	33,8	39,6	39,8	43,3	41,8	67,4	66,2	60,4	60,2	56,7	58,2
Одеська	41,7	36,4	38,5	39,4	39,4	40,0	58,3	63,6	61,5	60,6	60,6	60,0
Полтавська	40,0	34,8	37,3	35,8	38,6	38,1	60,0	65,2	62,7	64,2	61,4	61,9
Рівненська	41,4	37,8	38,0	31,8	34,5	35,3	58,6	62,2	62,0	68,2	65,5	64,7
Сумська	44,0	43,8	45,4	45,2	45,6	44,9	56,0	56,2	54,6	54,8	54,4	55,1
Тернопільська	44,4	40,8	40,1	37,0	37,1	38,3	55,6	59,2	59,9	63,0	62,9	61,7
Харківська	44,3	43,0	43,9	45,2	46,4	45,4	55,7	57,0	56,1	54,8	53,6	54,6
Херсонська	31,1	31,8	32,3	35,8	36,6	36,4	68,9	68,2	67,7	64,2	63,4	63,6
Хмельницька	30,5	32,4	30,9	29,6	30,9	31,5	69,5	67,6	69,1	70,4	69,1	68,5
Черкаська	37,0	35,5	39,1	37,5	38,8	39,7	63,0	64,5	60,9	62,5	61,2	60,3
Чернівецька	36,1	32,8	34,1	35,2	36,5	37,8	63,9	67,2	65,9	64,8	63,5	62,2
Чернігівська	49,0	46,8	48,3	45,6	48,7	47,8	51,0	53,2	51,7	54,4	51,3	52,2

* Розраховано за даними Державної служби статистики України

У регіональній структурі роздрібного товарообороту України (за обсягами у вартісному виразі) у 2017 році найвищі частки займали Дніпропетровська (11,0%), Харківська (9,86%) і Одеська (9,56%) області, а у 2012-му до їх числа входила ще Донецька область (табл. 3). У цій структурі зросли частки 17-ти областей, із них найбільше – Київської (на 3,57 в.п.) і Львівської (на 2,37 в.п.). Водночас найсуттєвіше зменшились частки Донецької (на 9,14 в.п.) і Луганської (на 4,4 в.п.) областей.

Таблиця 3

Регіональна структура роздрібного товарообороту України, %

Область	2012	2017	Абсолютне відхилення (+/-)
Вінницька	3,45	3,20	-0,25
Волинська	2,42	2,33	-0,09
Дніпропетровська	9,33	11,00	1,67
Донецька	12,56	3,42	-9,14
Житомирська	2,58	3,04	0,46
Закарпатська	2,47	2,78	0,31
Запорізька	5,23	5,51	0,28
Івано-Франківська	3,07	2,94	-0,14
Київська	4,80	8,37	3,57
Кіровоградська	2,08	2,34	0,27
Луганська	5,28	0,88	-4,4
Львівська	5,51	7,88	2,37
Миколаївська	3,05	2,97	-0,08
Одеська	7,62	9,56	1,94
Полтавська	3,24	3,92	0,68
Рівненська	2,22	2,27	0,05
Сумська	2,27	2,49	0,21
Тернопільська	2,02	1,77	-0,25
Харківська	8,59	9,86	1,27
Херсонська	2,54	2,94	0,39
Хмельницька	2,78	3,09	0,31
Черкаська	2,96	2,98	0,03
Чернівецька	1,71	2,06	0,35
Чернігівська	2,22	2,40	0,18
Всього за регіонами	100,00	100,00	x

* Розраховано за даними Державної служби статистики України

Наслідком структурних змін і нестабільної динаміки роздрібного товарообороту, а також підвищення рівня функціонування інших ВЕД, передусім промисловості і сільського господарства, стало зменшення вагомості торгівлі в національній економіці – її частка у ВДВ України у 2016 році становила 15,7% проти 16,7% у 2012-му. Зниження значень цього показника відбулось у 22-х областях (табл.

4). Найсуттєвіше зменшення частки торгівлі у ВДВ економіки відбулось у Донецькій (на 6,1 в.п.), Закарпатській (на 5,7 в.п.), Луганській (на 5,7 в.п.) і Львівській (на 5,1 в.п.) областях. Натомість обсяг ВДВ торгівлі у 2016 році, порівняно з 2012-м, зріс в усіх областях, окрім Донецької і Луганської. У підсумку, у 2016 році оптова та роздрібна торгівля залишилась профільним ВЕД (тобто займала найбільшу частку у ВДВ регіону, порівняно з іншими ВЕД) лише в Одеській області, тоді як у 2012-му вона домінувала також і в Київській області.

Таблиця 4

Частка оптової та роздрібною торгівлі у ВДВ регіонів України, %

Регіон	2012	2013	2014	2015	2016	Абсолютне відхилення (+/-)				
						2013-2012	2014-2013	2015-2014	2016-2015	2016-2012
Україна	16,7	16,7	16,9	16,2	15,7	0,0	0,2	-0,7	-0,5	-1,0
Вінницька	10,8	10,3	9,5	9,8	8,6	-0,5	-0,8	0,3	-1,2	-2,2
Волинська	15,3	16,1	19,0	17,3	15,7	0,8	2,9	-1,7	-1,6	0,4
Дніпропетровська	12,9	12,9	12,4	12,1	10,9	0,0	-0,5	-0,3	-1,2	-2,0
Донецька	16,2	16,8	11,8	9,3	10,1	0,6	-5,0	-2,5	0,8	-6,1
Житомирська	10,6	10,7	10,5	9,7	10,5	0,1	-0,2	-0,8	0,8	-0,1
Закарпатська	17,4	15,9	17,7	14,8	11,7	-1,5	1,8	-2,9	-3,1	-5,7
Запорізька	11,6	12,0	12,1	10,9	10,4	0,4	0,1	-1,2	-0,5	-1,2
Івано-Франківська	13,7	14,9	15,3	14,6	13,6	1,2	0,4	-0,7	-1,0	-0,1
Київська	18,6	20,9	20,4	18,1	15,4	2,3	-0,5	-2,3	-2,7	-3,2
Кіровоградська	11,5	11,9	11,1	8,2	8,3	0,4	-0,8	-2,9	0,1	-3,2
Луганська	10,5	10,6	8,2	5,0	4,8	0,1	-2,4	-3,2	-0,2	-5,7
Львівська	17,7	16,7	18,1	15,4	12,6	-1,0	1,4	-2,7	-2,8	-5,1
Миколаївська	12,9	12,9	13,9	12,9	11,5	0,0	1,0	-1,0	-1,4	-1,4
Одеська	14,9	15,4	14,7	13,4	13,3	0,5	-0,7	-1,3	-0,1	-1,6
Полтавська	8,0	8,1	7,2	6,4	6,4	0,1	-0,9	-0,8	0,0	-1,6
Рівненська	11,1	11,4	19,6	15,3	13,7	0,3	8,2	-4,3	-1,6	2,6
Сумська	15,0	14,6	13,4	11,5	11,2	-0,4	-1,2	-1,9	-0,3	-3,8
Тернопільська	12,3	12,8	12,1	11,5	10,8	0,5	-0,7	-0,6	-0,7	-1,5
Харківська	15,3	14,0	12,7	12,9	11,7	-1,3	-1,3	0,2	-1,2	-3,6
Херсонська	12,1	11,6	11,2	9,9	9,4	-0,5	-0,4	-1,3	-0,5	-2,7
Хмельницька	10,0	10,2	11,3	10,1	9,3	0,2	1,1	-1,2	-0,8	-0,7
Черкаська	12,8	12,1	11,3	11,5	11,3	-0,7	-0,8	0,2	-0,2	-1,5
Чернівецька	12,2	12,2	11,8	10,7	10,7	0,0	-0,4	-1,1	0,0	-1,5
Чернігівська	11,0	11,1	10,7	9,9	9,5	0,1	-0,4	-0,8	-0,4	-1,5

* Розраховано за даними Державної служби статистики України

Одним із ключових індикаторів рівня розвитку і потенціалу переробної промисловості країни є *структура роздрібного товарообороту* за походженням товарів. Для України характерна тенденція до постійного зростання частки імпорту у роздрібному товарообороті (рис. 3). Так, упродовж 2005-2017 років зростання цього показника склало загалом 18,2 в.п., зокрема, продовольчих товарів – 8,7 в.п., а непродовольчих – 25,0 в.п. Винятком був 2009 рік, коли частка імпорту у роздрібному товарообороті (унаслідок девальвації національної

валюти під впливом світової фінансової кризи) знизилась на 4,3 в.п., зокрема непродовольчих товарів – на 3,5 в.п., тоді як продовольчих лише на 0,2 в.п. Останнє свідчить про низьку еластичність попиту за ціною на імпорتنі продукти в Україні. Незначне зменшення імпоротної складової у роздрібному товарообороті спостерігалось і у 2015-2016 роках, причиною якого було передусім погіршення купівельної спроможності населення.

Серед регіонів України у 2017 році найвище значення (>50%) частки імпорту у роздрібному товарообороті було у Вінницькій і Одеській областях, а найнижче (<40%) – в Сумській, Чернігівській і Кіровоградській (табл. 5). Упродовж 2012-2017 років найбільше зростання цього показника відбулось у Черкаській (на 14,0 в.п.), Житомирській (на 11,9 в.п.), Миколаївській (на 10,9 в.п.), Вінницькій (на 10,8 в.п.), Тернопільській (на 10,3 в.п.) і Херсонській (на 10,1 в.п). Водночас у Луганській, Донецькій, Івано-Франківській і Закарпатській областях частка імпорту у роздрібному товарообороті зростає менше, аніж на 3 в.п.

Рис. 3. Частка імпорту у роздрібному товарообороті України, %
* Розраховано за даними Державної служби статистики України

Таблиця 5

Частка імпорту у роздрібному товарообороті регіонів України, %

Область	Всього				Продовольчі товари				Непродовольчі товари			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Вінницька	42,6	42,9	45,0	52,7	9,1	9,5	10,1	15,1	58,4	61,1	65,0	73,0
Волинська	44,4	48,2	46,4	43,6	11,9	11,7	11,2	15,4	57,5	63,1	63,4	58,6
Дніпропетровська	39,2	38,2	41,0	43,6	16,0	15,1	15,6	16,3	58,2	58,8	63,3	69,4
Донецька	39,9	32,0	35,9	42,4	13,5	12,5	12,5	15,6	64,3	54,6	60,6	65,1
Житомирська	32,4	34,5	36,5	40,9	8,7	9,1	10,5	11,9	48,5	52,1	54,4	59,4
Закарпатська	43,0	40,6	40,7	48,0	11,6	11,1	12	17,2	56,3	55,0	57,1	60,1
Запорізька	32,2	33,2	35,1	40,4	12,5	13,1	13,8	15,8	49,4	51,3	53,2	61,1
Івано-Франківська	32,3	33,8	35,4	40,0	6,7	6,8	7,7	9,8	46,1	49,0	50,5	52,3
Київська	45,4	43,7	46,6	46,7	18,9	20,6	20,0	20,8	60,8	58,4	64,4	65,1
Кіровоградська	28,9	29,2	30,1	33,7	9,2	9,6	10,0	12,2	43,9	46,6	48,0	51,3
Луганська	39,6	33,3	36,6	41,1	13,3	13,2	13,5	16,9	66,1	60,4	61,1	63,0
Львівська	42,4	39,8	44,7	46,7	11,4	12,7	13,4	15,4	59,1	55,3	62,1	63,3
Миколаївська	39,0	36,1	36,5	42,2	12,7	11,8	12,0	16,1	56,4	54,6	54,1	59,4
Одеська	47,7	49,2	50,8	50,2	16,2	15,7	15,2	16,2	68,1	71,0	74,5	71,6
Полтавська	36,8	36,0	39,5	44,9	11,7	11,9	11,8	14,7	50,8	51,2	56,6	60,2
Рівненська	43,1	41,0	41,3	46,7	12,5	14,1	12,2	17,7	57,4	55,2	57,2	59,4
Сумська	31,2	31,4	33,2	38,0	10,5	10,7	11,5	15,3	48,4	48,7	51,0	52,9
Тернопільська	39,9	42,2	41,5	48,5	8,8	8,9	9,8	13,5	58,2	61,8	61,1	65,0
Харківська	42,3	42,0	44,5	48,0	13,6	14,3	14,6	17,3	65,9	66,0	69,4	73,3
Херсонська	40,2	41,0	40,1	46,2	12,0	11,9	12,5	15,2	55,9	57,8	55,9	61,8
Хмельницька	36,6	35,6	37,6	43,0	8,0	8,1	9,5	10,7	48,6	47,9	50,5	54,2
Черкаська	30,6	32,4	34,4	42,7	10,8	11,8	11,8	16,7	42,5	45,4	49,2	57,0
Чернівецька	33,1	30,4	32,6	43,2	11,3	10,8	10,7	19,6	45,0	41,8	45,9	50,5
Чернігівська	33,7	33,0	32,5	37,2	10,5	11,2	11,8	13,7	53,1	53,6	51,6	58,6

* Розраховано за даними Державної служби статистики України

Найбільше імпорту *продовольчих товарів* споживається в регіонах із високим рівнем доходів населення – Київській, Дніпропетровській, Одеській, Харківській і Запорізькій областях. Натомість у традиційно “аграрних” регіонах (Вінницькій, Кіровоградській, Тернопільській і Хмельницькій областях) частка імпорту у роздрібному товарообороті продовольчих товарів є закономірно низькою. В Івано-Франківській області значення цього показника упродовж 2012-2017 років було стабільно найменшим серед регіонів України. Структура роздрібного товарообороту продовольчих товарів у напрямку збільшення у ній частки імпорту товарів найбільше змінилась (на понад 7 в.п.) у Черкаській, Вінницькій, Рівненській і Сумській областях. Натомість у Хмельницькій і Одеській областях частка імпорту в названій структурі у 2017 році, порівняно з 2012-м, зменшилась, відповідно, на 1,8 в.п. і 1,3 в.п.

Частка імпорту у роздрібному товарообороті *непродовольчих товарів* у 2017 році становила від 50,5% у Чернівецькій області – до 73,3% у Харківській.

Упродовж аналізованого періоду в усіх регіонах України (окрім Івано-Франківської і Луганської областей) відбулось зростання значень цього показника, а найбільше у Вінницькій (на 16,3 в.п.), Черкаській (на 16,2 в.п.), Житомирській (на 15,7 в.п.), Миколаївській (на 15,5 в.п.), Херсонській (на 14,3 в.п.) і Миколаївській (на 13,8 в.п.) областях.

Висновки. Підсумовуючи, можна стверджувати, що динаміка і структура роздрібного товарообороту в регіонах України упродовж 2012-2017 років відображала вплив макроекономічних (динаміки ВРП, інфляції, обмінного курсу) та ендогенних (структури економіки, джерел доходів населення) чинників соціально-економічного розвитку. Так, зниження індексу фізичного обсягу роздрібного товарообороту в Україні у 2012-2015 роках стало наслідком девальвації гривні, а відтак, спричинило зниження купівельної спроможності потенційних споживачів продукції, підтвердженням чого є зростання частки продовольчих товарів у роздрібному товарообороті країни у 2015 році. Економічна стабілізація та зниження рівня інфляції у 2016-2017 роках, поряд зі зростанням інших ВЕД, сприяли покращенню соціально-економічного становища регіонів, індикатором якого стало збільшення індексу фізичного обсягу роздрібною торгівлі та частки у ній непродовольчих товарів.

Водночас висока частка імпорту в роздрібному товарообороті, яка має тенденцію до зростання, вимагає спрямування політики імпортозаміщення на посилення орієнтації певних категорій промислових виробництв в Україні (конкурентних передусім за ціновими параметрами) на задоволення потреб внутрішнього ринку як у споживчих товарах для населення, так і продукції промислового призначення (товарів проміжного споживання). Останнє, зокрема, передбачає імпортозаміщення сировини, матеріалів та технологій, необхідних для виробництва продукції машинобудування і легкої промисловості. Аналітичному обґрунтуванню напрямків та пошуку дієвих механізмів реалізації державної політики імпортозаміщення будуть присвячені подальші авторські дослідження.